

O PROFIL FAKULTY

*Proslov odstupujícího děkana ETF UK
při inaugurační slavnosti 2. října 1996.*

Jakub S. Trojan

Je nesnadné přehlédnout v krátkém projevu dvojí údobí děkanské funkce, jež mi byla svěřena volbou v Akademickém senátě poprvé k 1. říjnu 1990, podruhé k 1. říjnu 1993. Spoléhám na to, že pečlivější zkoumatel života naší fakulty v posledních šesti letech sáhne po publikaci, kterou jsme vydali k 75. výročí jejího založení, k ročenkám z roku 1993 a z roku letošního, k tzv. Karolinkám, k projevům, které měli fakultní učitelé a děkan při imatrikulacích, na sympoziu v prosinci minulého roku, při slavnostním otevření fakulty 3. prosince 1995 i při jiných příležitostech. Profesionální historik bude mít navíc k dispozici i další materiály, jako jsou zápisy ze zasedání vědecké rady, Akademického senátu atd.

Chci se soustředit na to nejpodstatnější. Protože dnes předávám děkanský úřad svému nástupci, kolegovi Pokornému, neleží na mně povinnost předkládat program na příští léta. Očekáváte však ode mne právem pohled dozadu, jakousi bilanci toho, co bylo vykonáno.

Od počátku jsem považoval za jeden z prvořadých úkolů usilovat na fakultě o dělnou atmosféru. Šlo mi o vytvoření vzájemné důvěry mezi učiteli, o otevřený vztah ke studentům, o vyjasnění vztahu k církvím a k univerzitě. První okruh problémů nás učitele, přesněji: ty, kteří na fakultě působili i v době nesvobody, ty, kteří se jimi stali krátce před revolucí i ty, kteří na ni přicházeli po revoluci, nutil zasednout k rozhovoru, v jehož středu stála minulost. Hovořili jsme spolu otevřeně, bylo nám dáno sestoupit hluboko k otázkám, které jsme před necelým rokem formulovali na již zmíněném sympoziu v prosinci minulého roku a předložili české i zahraniční veřejnosti.

Druhý okruh problémů, s kterým jsem se musel vyrovnávat v témže kontextu, byla vážná starost některých studentů nejvyšších ročníků o čistotu jména fakulty. Zde bylo několikrát z jejich strany žádáno, aby se fakulta s některými učiteli rozešla. Doufám, že jsem je přesvědčil o tom, že volit tuto cestu by bývalo znamenalo vstoupit na cestu vleklé krize, která by vysávala naše síly a duchovní energii a nevniesla do fakultního života

žádoucí uklidnění. Dal jsem přednost rozhovoru, dal jsem výhost administrativnímu řešení. Teologická fakulta, stejně jako církev, orientovaná na reformační tradici má především použít duchovní zbraně při řešení konfliktů. Jsem také rád, že i mí kolegové a přátelé z disentu mne v této snaze vposledu podpořili. I jim jsem vděčen za rozhovory, které jsme několikrát o minulosti církve i fakulty spolu vedli.

Třetím okruhem byl vztah k církvím a zejména k té církvi, z níž tradičně přichází největší počet studujících a k níž patří také převážná část učitelů naší fakulty: k Českobratrské církvi evangelické. Zde šlo také o překonání jisté nedůvěry, která měla podle mého soudu dvojí zdroj: Jednak na fakultu přicházeli učitelé, kteří před revolucí vyslovovali kritická stanoviska k orientaci církve za komunistického režimu, jednak byla fakulta v r. 1990 integrována do svazku s Univerzitou Karlovou. To vyvolávalo u řadových členů církví, ale i v jejich vedení otázku: Nebude se ETF vzdalovat potřebám církvi? Nestane se akademickým učilištěm, jež bude chápat teologii jako svébytnou, od života církví odtrženou disciplínu? Nepřetnou učitelé vlákna, která je i během minulých desetiletí, a patrně právě v nich ještě silněji, připoutávala ke sborovému životu? Nestane se ETF tím, co známe ve světě běžně pod názvem ‚religious studies‘?

Doufám, že v tomto bodě se nám podařilo přesvědčit evangelickou veřejnost, že chápeme teologii jako kritickou reflexi ekumenické obce. Říkám-li: Ekumenické obce, myslím ovšem na určité pořadí těch složek, které do ekumenické obce v univerzálním pojetí patří. Na prvním místě tu jde samozřejmě o život našich církví, o jejich duchovní život i přínos, o který usilují v otázkách širší obce. Vždyť i za ni nesou spoluodpovědnost. Takto chápané ekumenicity se nemůže protestantská fakulta vzdát, nemá-li ztratit smysl své existence. Neváže se tedy výlučně na evangelické sbory, to by byla základna příliš úzká, ale chce jim svou kritickou teologickou prací pomoci v působení, jež si neklade hranic: Připomíná jim, že zevnitř našich sborů má vyzařovat do celé ekumenické obce poselství vzdělané naděje, do té obce, k níž patří všechny církevní i necírkevní konfese.

Tato perspektiva byla od r. 1990 posilována na fakultě vskutku ekumenickou pestrostí její studentské obce (dnes: 16 církví, a navíc studenti bez církevní příslušnosti!). Jsem rád, že jsme se nedali touto okolností strhnout k tomu, abychom šili přednáškovou nabídku podle míry rychle se měnící poptávky. Nicméně jsme si vědomi toho, že někteří z absolventů, počet lze dnes odhadnout zhruba na 25-30%, se nestanou duchovními na sborech. Je to snad chyba? Prosazoval jsem koncepci, že fakulta musí nabídnout ucelené, nosné vzdělání pro oba typy absolventů. A v obou případech to musí být především teologie v univerzálním pojetí, to jest v takové podobě, aby

absolventi byli schopni rozhovoru s jinými disciplinami, a přitom si zachovali svou bohosloveckou identitu a právě proto byli zajímaví a podnětní pro vzdělance z jiných oborů. Absolvent fakulty, který odchází do sborové praxe musí být schopen otevírat sborové společenství dvojím směrem: Jednak k sestupu k nejhlubším zdrojům víry, ke kořenům naší reformační tradice, jednak k tvořivému přístupu k problémům, jež se vynořují v životě obce, do něhož je společenství místního sboru zasazeno. V tom se vyjevuje misijní dynamika bohoslovecké práce. Absolvent fakulty není praktik, který vystačí jen se zkušeností, ať vlastní či těch, jimž na sboru slouží. A výchovný cíl fakulty zdaleka nemíří jen na tuto úzkou prakticistní stránku vzdělání. Jako farář svého sboru je bohoslovec vzdělavcem, jehož odpovědnost hranice sboru přesahuje. Absolvent naší fakulty, který nepracuje v církvi, je svým bohosloveckým vzděláním vyzbrojen k téže odpovědnosti. Je-li mu darováno i osobní zakotvení ve víře, pak mezi těmito dvěma typy absolventů není v hloubce žádného rozdílu. Pracují jen na odlišných místech ekumenické obce.

Čtvrtým okruhem problémů, před kterým jsem spolu s kolegy a kolegyněmi stál od počátku svého děkanování, byl vztah k univerzitě. Zde jsme zatím vykonali málo, myslíme-li na výraznější účast na formování spirituality KU, jak po tom toužil její první rektor po revoluci prof. Radim Palouš. Mezifakultní rozhovory se zatím nepodařilo iniciovat. Naše fakulta je sice ceněna v rámci univerzity zvláště pro mimořádný kulturní statek, který spravuje — naší knihovnu — a je mezi nejpilnějšími, pokud jde o publikační činnost svých učitelů. Vysoce je též ceněna úroveň výuky a její ohlas v zahraničí. Pozitivní je také skutečnost, že naše fakulta je schopna vydávat dva časopisy, *Communio viatorum* pro zahraničí a *Teologickou reflexi* pro domácí čtenáře. Nicméně vyzařování směrem k univerzitní obci je slabší a méně znatelné než to, které zaznamenávají naše sbory. Ani průnik do univerzitního časopisu *Forum* se zatím nezdařil.

Pátým okruhem naší činnosti, kterou považují za velmi obohacující, byla v posledních letech výjezdní zasedání učitelského sboru fakulty. Herlíkovic, Běleč u Třebechovic, Benešovský mlýn u Písku jsou tři víkendová zastavení, při kterých jsme posuzovali nejen běžnou fakultní agendu. Zamýšleli jsme se nad funkcí jednotlivých kateder, kladli si zásadnější otázky nad orientací fakulty v blízké i vzdálenější budoucnosti. Zde je možno vystopovat jakoby dvě linie, které mohou za jistých předpokladů nakonec, přes všechna vnitřní pnutí, vést k vzájemnému podepření. Jak tomu rozumím, mladší učitelé chtějí především poctivě a do hloubky zvládnout svou vlastní disciplinu, starší kladou důraz na systematickou stránku teologické profese, která bohoslovce podněcuje k syntetickému, univerzálnímu

nějšímu přístupu. Zde se vedly mezi námi nejnápínavější rozhovory. Několikadenní společné rozhovory nás sblížovaly také lidsky.

Nemohu nezmínit snad nejzávažnější, i když v jistém smyslu vnější událost, kterou jsme po dlouhé měsíce na fakultě prožívali: získání nové budovy. Ta vytváří pro studenty, učitele i další pracovníky fakulty velice příhodné prostředí. Je tak mimořádnou skutečností, za kterou nepřestáváme být vděční všem, kteří se o to zasloužili. Na prvním místě tu chci poděkovat synodní radě ČCE, jmenovitě bratru synodnímu seniorovi Pavlu Smetanovi a všem jeho spolupracovníkům. Ti na sebe brali tíhu rozhodnutí pustit se do tak náročného díla. To je nejpřesvědčivější důkaz úzkého sepětí fakulty a církve. Spolupráce mezi vedením církve a fakulty patří k nejsilnějším zážitkům mého života. V této souvislosti musím s mimořádnou vděčností připomenout to, co pro naši fakultu vykonal br. farář Gerhard Frey-Reininghaus. Na něm leželo břemeno rozsáhlé korespondence a kontaktů se zahraničními sponzory, představiteli církví, podpůrných organizací a nadací zejména německých i z ostatních evropských zemí a ze Spojených států a Koreje. Jsem přesvědčen, že bez jeho úsilí, neúnavné práce, oddanosti a důvěry, že se náročné dílo podaří, my ostatní bychom je snad vůbec nebyli schopni prosadit a dokončit. Patří mu za to dík nás všech.

Mé díky patří i dalším spolupracovníkům za to, že mi obětavě pomáhali po celou dobu mého úřadu: třem proděkanům, bratřím Pokornému, Prudkému a Štefanovi. Spolupráce s nimi probíhala naprosto hladce. Našel jsem u nich vždy porozumění. Snad jsem je nezatěžoval nadměru, — snažil jsem se respektovat i jejich pedagogické a badatelské úkoly.

Velice jsem oceňoval zejména v posledních dvou letech pomoc br. tajemníka Pistora a paní ekonomky Škodové. S financemi jsou potíže. Zvládali je vzorně, i když jim vrásky s čela nemizely a asi ještě nadlouho nezmizí. Pečlivě si vedla v studijních záležitostech paní Trojanová. I jí patří můj vřelý dík. Nemohu pominout práci sekretářky děkanátu paní Dubinové. Všichni jsme oceňovali její profesionální zdatnost, přesnost a rychlost. Do popředí se v posledních letech dostává i práce naší knihovny, kterou na vysoké úrovni a s mimořádnou péčí spravuje paní ředitelka Mgr. Šírová. Že se knihovna pod jejím vedením vtiskuje do povědomí širší akademické veřejnosti, nejen studentů a učitelů naší fakulty, je zásluhou její i těch, kteří s ní spolupracují. Velmi odpovědně si počíná i ekumenické a zahraniční oddělení, jehož úkoly narůstají čilými ekumenickými styky, výměnou studentů a učitelů. Děkuji za dobrou spolupráci jejím pracovníkům, zejména paní Adelheid Reininghausové a Peteru Stephensovi.

Bohoslovecký seminář pod vedením ředitele Mgr. Brodského vytvářel prostředí, do něhož se rádi uchylují učitelé, studenti i pracovníci fakulty.

Patří organicky k životu naší fakulty. Vyslovuji za to dík jeho řediteli, vedoucí kuchyně paní Dortové i všem, kdo s ní v jirchářském studentském domově pomáhají vytvářet vlídné prostředí.

Jsme velice rádi, že správu naší fakultní budovy převzal br. Kolafa, který se o ni stará s péčí, jež dokazuje jeho vnitřní vztah k životu fakulty.

Zakončil jsem svůj retrospektivní pohled řadou díky těm, s kterými jsem se takřka denně na fakultě vídal. Pro bohoslovce reformované tradice se přece jen vposledu sluší vyslovit dík tomu, který nás vede životem. Říkám: Vposledu, ale myslím na milost obmykající náš život v jeho počátku, středu i konci: „*Ne nám, Hospodine, ne nám, ale jménu svému dej čest, pro milosrdenství své a pro pravdu svou*“ (Ž 115, 1).